

WEST BETUWE HERDENKT

75 JAAR VRIJHEID

In 1944 werd de spoorbrug Geldermalsen gebombardeerd.

Zelf heeft wethouder Rutger van Stappershoef de Tweede Wereldoorlog niet meegemaakt. Desondanks heeft hij van jongs af aan bijzonder veel interesse in deze zwarte periode in de geschiedenis van ons land. 'Dat komt doordat er binnen onze familie altijd veel over is gesproken. Eerst was het vooral luisteren en je fantasie de vrije loop laten. Verhalen van familieleden, dorps- en streekgenoten. Ze weten me altijd weer te boeien. De vragen komen dan vanzelf. Ik ben steeds op zoek naar achtergronden. Gaandeweg kwam ik erachter dat de nuchtere Betuwse volksaard vaak de reden is dat er veel achterwege blijft. Lang niet over alles wordt vrijuit gesproken.

Wanneer het dan in het bijzonder gaat over de oorlogsjaren lijkt het of deze periode een beetje langs het Rivierengebied heen is gegaan. Er was geen echte hongersnood en

werd opgedragen een bijdrage te leveren aan de bewaking van dijken en spoorwegen. Joodse inwoners werden opgepakt en afgevoerd richting concentratiekampen.

Zo af en toe worden ook in deze streek nog vliegtuigbommen uit die oorlogsjaren in de bodem aangetroffen. Dat geeft wel aan dat ook wat dat betreft mensen hier soms hun leven niet zeker waren. Denk alleen maar aan het bombardement waarbij bij Beesd de brug over het spoor werd opgeblazen en aan de vliegtuigen die hier soms werden neergehaald. Veel inwoners hadden zorgen om familieleden in vooral de Randstad die zo af en toe te voet met een handkar hier aardappelen kwamen halen. Dit met het risico op de lange terugreis beroofd te worden. Ook hier waren er gezinnen die onderduikers in huis hadden en speelden een aantal inwoners een belangrijke rol in het verzet. Kortom, zo rustig was het hier destijds bepaald niet.'

We moeten op zoek naar de verhalen die de moeite waard zijn om verteld te worden

evenmin zijn de geschiedenisboeken gevuld met indrukwekkende gevechten die hier hebben plaatsgevonden. Vraag wat door, prikkel wat en doe ook zelf wat onderzoek. Je komt er dan al snel achter dat het leven ook hier destijds bepaald geen lolletje was.

Oorlog in onze omgeving

Er moest worden geëvacueerd. Veel jonge mannen werden opgepakt om in Duitsland in fabrieken te gaan werken. Anderen doken onder om zichzelf dat lot te besparen. Bij de boerderijen werd vee weggehaald. Mensen kregen Duitse soldaten in huis. Sommigen

Versnipperde kennis

De afgelopen jaren bespeurt Van Stappershoef een groeiende belangstelling voor dit stuk van de regionale geschiedenis. Hij verwijst naar 4/5 mei-vieringen en naar boekwerkjes als 'Echo's van de oorlog' van Sobibor-overlevende Jules Schelvis en 'Oorlog achter het front' over de geschiedenis van Beesd in de Tweede Wereldoorlog. Ook het succesvolle WO2 & Vliegeniersmuseum in Fort Vuren en het jaarlijkse bevrijdingsevenement 'Tour de Waal' zijn hiervan mooie voorbeelden. 'Het is alleen jammer dat er nog zoveel

informatie en documentatie her en der verspreid ligt. De generatie die het allemaal nog van nabij heeft meegemaakt sterft uit. Wat gebeurt er met hun foto's, krantenknipsels, films en verhalen uit die tijd? Het zou mooi zijn wanneer we er op één of andere manier in zouden slagen het complete verhaal van West Betuwe in oorlogstijd op een centrale plaats – fysiek en/of digitaal – te bundelen en toegankelijk te maken voor wie er kennis van wil nemen. Misschien is de komende herdenking van 75 jaar vrijheid een mooie aanleiding om hier actief werk van te gaan maken.'

Samen stilstaan

De provincie Gelderland lag van 17 september 1944 (start operatie Market Garden) tot en met 5 mei 1945 in de frontlinie. In 2019 en 2020 is deze episode 75 jaar geleden. Met een programma boordevol herdenkingen, tentoonstellingen, shows, bevrijdingsfestivals en andere activiteiten staan tal van organisatoren stil bij de oorlog. We vieren samen met anderen dat we ook in deze provincie al 75 jaar in vrijheid leven.

Engelse vliegeniers John Philips en Benjamin Reynolds omgekomen op 12-12-1943 bij Herwijnen.

faciliteren en ondersteunen. Het hoeft dan niet direct te gaan om de bekende zak met geld. Het kan bijvoorbeeld ook gaan om het leggen van contacten, verbinden,

Wanneer we dit moment niet aangrijpen gaat er in de toekomst ongetwijfeld veel kennis en materiaal verloren. Dat zou jammer zijn.

Wat Van Stappershoef betreft pakken we dit ook in de gemeente West Betuwe groots en zorgvuldig op. 'Samen stilstaan bij dit belangrijke historische moment en tegelijkertijd proberen herinneringen als een soort van nalatenschap voor de toekomst te bewaren. Het ligt voor de hand dat veel evenementen zich concentreren rond de Rijn en Arnhem. Dat neemt niet weg dat ook het Rivierengebied én West Betuwe een verhaal te vertellen hebben. Begrijp me goed, het is niet zo dat de gemeente zelf van alles gaat organiseren. Dat zou volgens mij ook niet werken. De kracht van lokale activiteiten zit hem er juist in dat ze van onderop, vanuit de samenleving, ontstaan. Als gemeente zouden we moeten kijken hoe we kunnen

bundelen en ondersteuning in de promotie. Onze gemeente telt tal van actieve 4/5 mei comités die dit keer misschien een keer hun jaarlijkse activiteiten een extra accent willen geven. Daarnaast denk ik aan de verschillende historische verenigingen die mogelijk iets zouden willen gaan doen. Ook spontane acties van groepen inwoners zou ik toejuichen. Zo weet ik dat men bijvoorbeeld vanuit het Cultureel Café Geldermalsen 'iets' van plan is. Er lopen al wat contacten. Het al genoemde WO2 & Vliegeniersmuseum denkt na over een speciaal programma en 'Tour de Waal' pakt het komend jaar extra uit.

Wat ik ook erg leuk zou vinden is een reizende tentoonstelling door onze gemeente met interessante documenten, foto's, films en ander materiaal. Allemaal gericht op onze eigen geschiedenis in die jaren. Het begint natuurlijk met de beschikbaarheid van dit alles. Dat ligt nu veelal her en der in kasten of op zolders. Misschien willen eigenaren het tijdelijk in bruikleen afstaan, om later weer terug te krijgen of om te kopiëren. Ik ben ervan overtuigd dat er nog veel is waarvan we ons nauwelijks bewust zijn. Zo'n tentoonstelling kan meerdere doeleinden dienen: educatief richting de jongeren, herinneringen ophalen en het bundelen van een stukje West Betuwe geschiedenis.'

Aan enthousiasme ontbreekt het bij de wethouder niet. 'Het zou mooi zijn wanneer we er in West Betuwe in zouden slagen tot een eigen bevrijdingskalender met verschillende activiteiten te komen.'

Wethouder Rutger van Stappershoef.

Wie gaat de uitdaging aan?

OPROEP AAN INWONERS: DOET U MEE?

Wilt u een activiteit organiseren in het teken van 75 jaar vrijheid? Hebt u foto's, films, documenten of ander materiaal dat herinnert aan de periode '40-'45 en wilt u dat, eventueel tijdelijk in bruikleen, afstaan? Goede ideeën, bijzondere contacten? Laat het ons weten! Wellicht kunnen wij helpen.

Kijk op www.westbetuwe.nl/herdenken waar we lokale initiatieven en contactgegevens bundelen. Neem contact op met Marjan van Ooijen via 0345 - 72 86 13 of Marjan.van.Ooijen@westbetuwe.nl.

Herdenkingscontactavond

Een leuk idee, een mooi initiatief? Presenteer het tijdens een speciale avond op woensdag 20 november om 19.00 uur in de raadszaal van het gemeentehuis in Geldermalsen. Deel uw ideeën met anderen, leg contacten en zoek de verbinding. In verband met de organisatie van deze avond is vooraf aanmelden handig.